

vignetter og helsider, som forfatteren, der er lærer i Kronhede, selv er mester for, og som vidner om et betydeligt talent også i denne retning.

Men det er ikke alene som bildende kunstner, Alfred Kaae viser et særpræget ansigt, han gør det også som historiker og stilist. Sjældent får man et værk i hænde, hvor man så umiddelbart mærker forfatterens glæde ved det stof, han lægger frem. Man gribes ofte næsten af en ængstelse for, at denne glæde helt skal tage magten fra ham, så overbroderet er stilen med personlige bemærkninger og kommentarer. Denne — mundtlige — skrivemåde kan nemlig skiftevis levendegøre en tekst og irritere læseren. Når en lang beskrivelse af en bondekones garderobe sluttet med ordene: »Nej, hvor har hun kunnet vælge og vrage, når hun skulle være rigtig fin«, siges der mere om forfatterens indstilling til sit stof, end der tilføjes dette yderligere karakteristik. Man kan mene, hvad man vil, om Kaaes stil — og mange vil tage afstand fra den; men den er anvendt med en god portion charme.

Heller ikke i sin opbygning er bogen om Ulfborg sogn traditionel. Den indeholder ganske vist både natur- og jordbundsbeskrivelser og en topografisk (et foldekort burde være obligatorisk i sådanne tilfælde); men i det kronologiske handlingsforløb har forfatteren stedse bestræbt sig for at rette blikket ud mod det øvrige land, således at det ellers så fjerne sogn knyttes naturligt til Danmarkshistorien. Dette særlige træk er en gevinst for bogen derved, at det bliver muligt selv for ikke lokalkendte at læse den med udbytte. Som pegende i samme retning er der også grund til at nævne medtagelsen af en del folkloristisk stof, der altid vækker interesse.

I sit slutningskapitel giver Alfred Kaae et referat af, hvad I. C. Hald i sin bog om Ringkøbing amt i Det kongelige danske landhusholdningsselskabs serie af amtsbeskrivelser meddeler om Ulfborg sogn. Det kunne måske i denne forbindelse være på sin plads at gøre opmærksom på, at landhusholdningsselskabets store arkiv, der er bevaret næsten intakt fra 1769, nu er offentligt tilgængeligt på Erhvervsarkivet i Århus. Det rummer i sine aktpakker og journaler et overordentlig righoldigt materiale både til dansk landbrugshistorie og — ikke mindst — personalhistorie. Med henblik på denne anmeldelse har forfatteren af den foretaget en gennemgang af et tilfældigt udvalg af sagjournaler og i flere af dem fundet sager på Ulfborg sogn, Holstebro og omegns landøkonomiske selskab og Ole Kirk. Det vil være umagen værd — også for fremtidige sognehistorikere at medtage dette arkiv på deres kildeliste.

I en efterskrift til bogen giver forfatteren løfte om en fortsættelse, som blandt andet vil indeholde gård- og byhistorie, kirke- og præstehistorie samt et register til begge bind. Det synes, som han her i emneopstillingen vil færdes på mere traditionel grund; men måske evner han påny ved sin fortælleglæde at løfte dette ofte tørre stof ud af sine faste rammer.

Finn H. Lauridsen.

Smeden. Kulturbilleder fra tiden omkring århundredskiftet. 340 s. (Udgivet af Nationalmuseet). (Hassing, 1952).

Nationalmuseets afdeling for industri- og arbejdsundersøgelser har under redaktion af museumsinspektør D. Yde-Andersen udsendt sin første publikation, der naturligt nok behandler det ældste og samfundsvigtigste håndværk, smedens. Bogen rummer 12 enkeltskildringer skrevet af repræsentanter for dette erhvervs udøvere på land, i provinsby og i hovedstad; hertil slutter sig som specielle eksempler en sønderjyde, en indvandret tysker og en sven-

sker. Der står op fra dens sider en duft af øl og brændevin; klangen af forhammeren på ambolten blander sig med lyden af smældende øretæver og fantasifuldt udformede eder og forbandelser. Det er blevet en bog så livsnær som få med en rigdom af kulturhistoriske enkeltheder meddelt i stærkt individualistiske skildringer. Den beretter ikke blot om selve håndværket som sådant, men også om familie og arbejderliv i en tid, der slet ikke er så fjern i år, men hvis forhold overhovedet ikke kan sammenlignes med noget i vore dage. De gamle arbejdere er vidunderligt usnobbede, og de ånder i deres ungdoms nøjsomhed og fattigdom en livs- og arbejdsglæde, som en moderne tid ofte må savne. De er selvbevidste og lader sig ikke noget byde; men de er samtidig tilfredse midt i deres umådelige slid — med en arbejdstid på helt op til 16 timer, når de som lærlinge skulle tjene sig ekstraskillinger.

Det er vanskeligt at fremhæve den ene for den anden, og det vidner om den fine forståelse, hvormed disse bidrag er udvalgte blandt de mange (Nationalmuseet har indtil nu modtaget over 1000 fra de forskellige erhverv). På en måde skiller dog *Viggo Olsen*, »Københavneren«, sig lidt ud fra de andre. Hans afsnit bringer i en stil, man kunne fristes til at sammenligne med sagaens omsat til moderne sprog, kvintessensen af dansk arbejderliv i de sidste fyrretyve år. Man får et billede af et menneske, der simpelthen har sat sig for at ville leve, og som så sandelig også har gjort det, men som samtidig har været D. S. B. en god arbejder og samfundet en god borger. Sønderjyden *J. C. Rasmussen* skriver forholdsvis lidt om sit erhverv, til gengæld indeholder hans afsnit en kostelig skildring af, hvordan han i Belgien under 1. verdenskrig bestandig løb om hjørnet med de tyske officerer og derved aldrig kom i kamp.

Umiddelbart tiltalende forekommer håndværkerlivet ikke i alle faser; men der mærkes dog frem i tiden en tydelig opgang, og det er måske den, som er skyld i, at man ikke fæstner sig ved det dystre ja næsten uhyggelige, som f. eks. var over ældre tiders lærlingeliv. Bogen om smeden er blevet et festligt værk, som til trods for sin detaljerigdom er let læst, og der er grund til at lykønske Nationalmuseet med, at det har nået at redde dette stof, inden det blev for sent. Man må håbe, at den får lige så gode efterfølgere for de andre fag; men arbejdet må utvivlsomt fremskyndes. Det tynder ud i den gamle slægt, og kun den kan selvoplevet berette om de tider, da mange dagligdags ting, der nu er selvfølgeligheder, var uopnåelige — tidsbestemt arbejdstid, ferie, løn over eksistensminimum og ligestilling med det øvrige samfund.

Finn H. Lauridsen.

Severin Hansen: Fra træskoene til rigsdagen. En fiskers erindringer. 255 s. (Nationalmuseets 3. afdeling. Industri- og arbejdsundersøgelserne, 1952).

I serien »Livet i Danmark 1850—1950«, redigeret af David Yde-Andersen, har Nationalmuseet udsendt fhv. landstingsmand Severin Hansens erindringer. Bortset fra, at selve titlen er misvisende — en fisker går vel nok i træsko, men denne fodbeklædning er næppe i den almindelige opfattelse alene dette erhvervs attribut — er bogen dog på sin vis enestående. Der er før skrevet bøger om fiskere og fiskeri både tekniske og skønlitterære som f. eks. Erik Bertelsens, men kun sjældent historiske og aldrig før af en af de mænd, der i de sidste 50 år har været en af de ledende i arbejdet for at højne og udvikle dette erhverv på lige fod med det, som er sket i landbrug og industri.

Severin Hansen fortæller friskt, måske lidt sentimentalt, højskolepræget, som han er, om barndom og fiskerliv ved Isefjorden, og sammen med nogle